

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า ข้อมูลสารสนเทศเป็นทรัพยากรที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้ใดได้ข้อมูลสารสนเทศ ที่ถูกต้อง รวดเร็วกว่าจะเป็นผู้ได้เปรียบ เพราะสามารถใช้สารสนเทศเหล่านั้นในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ดังนั้นข้อมูลสารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ โดยเฉพาะการวางแผนการศึกษา และกำหนดนโยบาย ต้องมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ ที่มีความละเอียด ครบถ้วน ถูกต้องตรงความต้องการและทันสมัย จึงช่วยให้ การวางแผน การบริหารจัดการ และการตัดสินใจ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบสารสนเทศนับวันยิ่งมีความสำคัญต่อการจัดการ และการบริหารการศึกษา เป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาประเภทใด ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความ จำเป็นที่จะต้อง มีความสัมพันธ์กับระบบสารสนเทศทั้งสิ้น เมื่อจัดการศึกษาในองค์กรรวม กล่าวคือ การจัดการศึกษาตลอดชีวิตแล้วนั้น การพัฒนาข้อมูลสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ นับเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ [1]

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบสารสนเทศและเห็นว่าระบบสารสนเทศมีความจำเป็นต่อกระบวนการบริหารทางการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการบริหารการศึกษาในระดับปฏิบัติที่สมควรจะได้จัดระบบสารสนเทศขึ้นมาใช้ในโรงเรียน ดังนั้นเพื่อให้การจักระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพจึงได้จัดอบรมผู้บริหารโรงเรียนตั้งแต่ปีงบประมาณ 2525 เป็นต้นมา และกระทรวงศึกษาธิการยังได้มอบหมายให้ผู้บริหารโรงเรียนที่ผ่านการอบรมแล้วนำไปขยายผลต่อในกลุ่มโรงเรียนของคนที่ไม่ได้รับการอบรม การจักระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจึงเริ่มดำเนินการตั้งแต่ตอนนั้น เป็นต้นมา ธนา จินดาวัฒนะ [2] และได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารงาน โดยให้กระทรวงศึกษาธิการสามารถจะนำไปใช้ในการบริหาร โรงเรียนและปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการ [3]

ข้อมูลและสารสนเทศ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจ นับตั้งแต่การวางแผนการปฏิบัติงาน และการควบคุม เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงาน ซึ่งหน่วยงานจำเป็นต้องสร้าง จัดและพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีคุณภาพ มีความเที่ยงตรง ตามเรื่องที่ต้องการใช้ สะดวกรวดเร็ว ทันต่อเวลา โดยข้อมูลดังกล่าว จะรวบรวมได้จาก การปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน และจากแหล่งข้อมูลภายนอกที่เกี่ยวข้อง การจักระบบสารสนเทศที่ดีจะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่องศรี

วานิชย์ศุภวงค์ [4] การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ได้ สนองความต้องการของสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ แต่กลับพบว่ามีปัญหาต่อการนำไปใช้ของผู้บริหาร คือ ในเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลที่ไม่เพียงพอไม่เป็นปัจจุบัน ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารจะนำไปใช้และอีกส่วนหนึ่งที่ยังเป็นปัญหา ก็คือ ผู้รับผิดชอบในการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดระบบสารสนเทศมีไม่เพียงพอ ต้องใช้บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสอนมารับผิดชอบในการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียน ซึ่งทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ จึงทำให้เกิดสภาพปัญหาดังกล่าวขึ้น เสนาะ กลิ่นงาม [5]

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ก็เช่นเดียวกันที่มีการใช้ระบบสารสนเทศในการปฏิบัติงานตั้งแต่ ปี 2525 เป็นต้นมาจากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าสภาพการใช้ข้อมูลในระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร โรงเรียนของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อยมาก คือ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของระบบข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ขาดการพัฒนาาระบบข้อมูลให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนปัญหาของผู้รับผิดชอบในการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดระบบสารสนเทศ ข้อมูลต่าง ๆ จึงไม่เป็นปัจจุบันและมีไม่เพียงพอที่จะสนองต่อการนำมาใช้เพื่อการบริหาร โรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการ ศึกษาการใช้สารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้สารสนเทศในการบริหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศในการบริหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงการใช้สารสนเทศในการบริหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1
2. ได้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ปรับปรุงระบบสารสนเทศในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการใช้สารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

1.5 วิธีดำเนินการ

1.5.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับสำรวจการใช้
สารสนเทศในการบริหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ราชบุรี เขต 1

1.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษากำหนดสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

1.6 สมมติฐานของการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ที่มีระดับ
การศึกษา และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีการใช้สารสนเทศในการบริหาร
สถานศึกษาแตกต่างกัน

1.7 นิยามศัพท์

1.7.1 การใช้สารสนเทศ หมายถึง การนำข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลและวิเคราะห์แล้ว มาใช้ในการ
บริหารงานการศึกษา ดังนี้

1. การนำสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การนำข้อมูล
พื้นฐานที่ครบถ้วนน่าเชื่อถือครบตามองค์ประกอบมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ตัวอย่าง เช่น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา การจัดทำแผนปฏิบัติ
การของสถานศึกษา การจัดอัตรากำลังภายในสถานศึกษา การวางแผนการเรียนการสอน การจัด

ชั้นเรียน การจัดตารางเรียน / ตารางสอน การกำหนดนโยบายด้านวิชาการและการจัดบุคลากรเข้าสอน เป็นต้น

2. การนำสารสนเทศไปใช้ในการควบคุมคุณภาพการศึกษา หมายถึง การนำข้อมูลหรือระบบสารสนเทศที่ดีมีประสิทธิภาพมาใช้ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ตัวอย่างเช่น การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา การสร้างหลักเกณฑ์ / วิธีการประเมินคุณภาพภายในและการติดตามประเมินผลการใช้แผนปฏิบัติการสถานศึกษา การนิเทศที่เป็นระบบ เป็นต้น

3. การนำสารสนเทศไปใช้ในการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา หมายถึง การนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ตัวอย่างเช่น การทบทวนปรับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา การปรับยุทธศาสตร์ การทำงานของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน การทบทวนธรรมนูญสถานศึกษาตามสภาพ ปัจจุบัน การทบทวนปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา การปรับปรุงพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา การปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน การปรับปรุงบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา การสำรวจความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา การกำหนดระบบการตรวจสอบและประเมินผล เป็นต้น

4. การนำสารสนเทศไปใช้เพื่อการประเมินและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการนำเสนอสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น การกำหนดระบบ / มาตรฐานควบคุมการปฏิบัติงานและ การรายงานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การประกาศระบบการตรวจสอบและประเมินผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ รายงานการประเมินคุณภาพบุคลากร รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย รายงานการตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน และการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมของสถานศึกษา เป็นต้น

1.7.2 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ภายในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

1.7.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 6 อำเภอ คือ อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอปากท่อ อำเภอวัดเพลง อำเภอจอมบึง อำเภอบ้านคา และอำเภอสวนผึ้ง